

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

פינחס

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ה
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכות

החייל ב"צבאות השם" יהודה שיחי'
ליום הולדתו הרביעי לאויוש"ט, ביום כ"ף תמוז ה'תשע"ט

ולזכות אחיו

החייל ב"צבאות השם" מנחם מענדל שיחי'

ולזכות הוריו

הרה"ת ר' ברוך דובער וזוגתו מרת יפה שיחיו סטראל

*

נדפס ע"י זקניו

הו"ח ר' שמואל וזוגתו מרת מלכה שיינדל שיחיו סטראל

הרה"ת ר' נסים וזוגתו מרת רבקה חוה שיחיו קטרי

הי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

חיות פנימית – מדבר הוא אודות זה מתוך חיות גם עם אחרים, ומפרסם את ההוראה ד"עשה כאן ארץ ישראל" אצל בני ביתו, אצל הקרובים אליו, ועאכו"כ אצל תלמידיו, עד שמדבר אודות זה עם כל מי שיכול להגיע אליו, וכיון שזה בא מפנימיותו, מדבר הוא דברים היוצאים מן הלב שנכנסים אל הלב⁴ ופועלים פעולתם, ועאכו"כ עי"ז שמראה דוגמא חי' מעבודת עצמו. עד שפועל שגם השומעים נעשים מדברים – "הגורל חי' מדבר".

א. "והוא לא היה בתוך העדה..."

מן הפסוק "אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת כי בחטאו מת..."¹ מצטט רש"י את המלים "והוא לא היה..." ומפרשו: "לפי שהיו באות לומר בחטאו מת, נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים² ולא בעדת קרח שהצו על הקב"ה, אלא בחטאו מת ולא החטיא את אחרים עמו", ולאחר מכן מביא רש"י שתי דעות לגבי השאלה מה היה חטאו של צלפחד, כדלהלן בסעיף ג'.

ב. מהי כוונת בנות צלפחד?
בנוסף לכך שאין מובנת הנחיצות בהקדמה "והוא לא היה..." לפני אמירתן "בחטאו מת", אין מובנת אמירה זו עצמה: לשם מה היו בנות צלפחד צריכות לומר ש"בחטאו מת"⁴? מסבירים המפרשים⁵, שהן אמרו "בחטאו מת", כלומר: "בחטאו לבדו ולא החטיא את אחרים עמו", כדי להבהיר שמגיע לצלפחד חלק בארץ ישראל.

אך קשה לקבל הסבר זה, כי: (א) אין אנו מוצאים בשום מקום, שלמחטיא את אחרים לא היה חלק בארץ⁶.

(ב) מכך שרש"י כותב את המלים "בחטאו לבדו..." רק לאחר שהוא מפרש "נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים...", ואילו לפני כן – באומרו "לפי שהיו באות לומר בחטאו מת", אין הוא מפרש "בחטאו לבדו...", ניכר, שבאומרו "בחטאו מת" התכוונו בנות צלפחד לדבר נוסף, מלבד "בחטאו לבדו", וכונתן זו כל כך פשוטה, עד אשר רש"י אינו צריך לפרשה כלל.

ג. "מקושש עצים היה" או "מן המעפילים היה"

באותו "דבור המתחיל" ממשיך רש"י ואומר: "רבי עקיבא אומר: מקושש עצים היה, ורבי שמעון אומר: מן המעפילים היה". ובכך אין מובן:

ואין מובן: מדוע היו בנות צלפחד זקוקות להקדמה "לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח..." כדי לומר "בחטאו מת"?

משיבים על כך המפרשים³, שעל ידי ההקדמה "לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח..." – אשר אלו חטאים הכרוכים בהחטאת אחרים – הבהירו בנות צלפחד שבמלה "בחטאו" הכוונה היא "בחטאו לבדו...". אך לא די היה באומרו "והוא לא היה בתוך העדה... בעדת קרח", כי משפט זה עדיין אינו מבטיח שהוא לא חטא חטאים נוספים שבהם החטיא את אחרים. ולכן הן הוסיפו ואמרו "בחטאו מת", ועל ידי אמירת שני דברים אלו: "והוא לא היה..." ו"בחטאו מת" הובהרה כוונתן, ש"בחטאו לבדו מת ולא החטיא את אחרים עמו".

אך אין מובן: בנות צלפחד היו יכולות לומר במפורש "בחטאו לבדו", ולחסוך את כל ההרחבה הארוכה של "והוא לא היה בתוך העדה וגו'?"

(4) כומו שהקשה ברמב"ן כאן.

(5) רא"ם וגו"א כאן.

(6) בגו"א כאן מוכיח שבאם חי' מחטיא אחרים לא חי' לו חלק בארץ מזה שמתלוננים ועדת קרח לא חי' להם חלק בארץ אבל: (א) גם בנוגע להמתלוננים ועדת קרח גופא לא מצינו בשום מקום (בדרך הפשט) שלא חי' להם חלק בארץ.

(ב) ואפילו בדרך ההלכה – (א) המקור לזה שמתלוננים ועדת קרח לא חי' להם חלק בארץ היא מזה גופא שאמרו בנות צלפחד "והוא לא חי' וגו'" (ב"ב שם). (ב) רק 'מתלוננים שבעדת קרח' לא חי' להם חלק בארץ, אבל המתלוננים שלאחר מעשה קרח (ראה לעיל הערה 2), מכיון שזילונגו כל עדת בני ישראל' (שבפשות קאי אכל ישראל), הרי אין שייך לומר שלא חי' להם חלק בארץ.

(ג) כל הענין שמתלוננים כי' לא חי' להם חלק בארץ שייך לכאורה רק למי' ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ (ואלה שחטאו – אבדו חלקם ועי' שלח יד, לח. וראה לקמן הערה 28), ובמילא, אין לזה מקום בדרך הפשט לפי שיטת רש"י (פרשתנו כו, נה) שלבא הארץ נתחלקה הארץ.

(1) פרשתנו כו, ג.

(2) בב"ב (קרח, ב) מסיק, שפירושו 'מתלוננים' הוא מתלוננים שבעדת קרח [היינו החמישים ומאתים איש – רש"י שם ק"ו, ב ד"ה מתלוננים]. אבל מלשון רש"י "לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח" מוכח להדיא שכונתו אינה להחמישים ומאתים איש, שהרי הם נכללים ב'עדת קרח', כי"א ל'זילונגו' שלאחר מעשה קרח (קרח י, ו). אבל אין לומר שכונתו היא לזילונגו דפי' שלח יד, (ב) – כי לפי הדיעה (שנפרש"י לקמן) מן המעפילים חי', הרי גם צלפחד חי' בכלל 'זילונגו ג' כל בני ישראל'. (אבל ראה לקמן סי"ח ובהערה 35).

(3) ופשיטא שאין לומר שכונתו ל'זילונגו' (בשלח טו, כד. טו, ב) או ל'זילוף' (שם י, ג) – כי מהלשון "אבינו מת גו' והוא לא חי' גו' כי בחטאו מות גו'", מוכח שכונתם ב'והוא לא חי' היא שלילת חטאים שנגזרה מיתה בגללם.

(4) גו"א כאן.

להביא את 770 הביתה!
כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!
האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>
יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

קרובים אליו, ועאכו"כ באַ זיינע תלמידים, ביז אַז ער רעדט וועגן דעם מיט די אַלע צו וועמען ער קען דערגרייכן, און וויבאַלד אַז דאָס קומט פון זיין פנימיות, רעדט ער דברים היוצאים מן הלב וואָס נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם, ועאכו"כ דורך דעם וואָס ער באַווייזט אַ דוגמא ח' פון זיין אייגענע עבודה. ביו אַז ער מאַכט אַז אויך די שומעים ווערן מדברים – ״הגורל הי' מדבר״.

(משיחות ש"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב, כ"ד תמוז תנש"א)

(6 ספר הישר לר"ת ס"ג. הובא בשל"ה סט, א.)

לפי כל סימני הגאולה נמצאים אנו כבר ממש בסמיכות להגאולה, וכפי שהודיע, פירסם והכריז כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכבר סיימו הכל, כולל גם ״לצחצח את הכפתורים״¹¹, וסיימו גם את ״העמדו הכן כולכם״², זאת אומרת שכבר ״הכל מוכן לסעודה״, וכבר מוכנים לגשת לשולחן, ולאכול את סעודת לויתן ושור הבר, כיון ש״הנה זה (משיח) בא״⁴, תיכף ומיד ממש!

ובאותיות פשוטות: בעמדנו קרוב ממש לפני הגאולה – צריך כאו"א מישראל להתרגל לגאולה ולהציב את עצמו במצב ורגש של גאולה, ע"י הפיכת יומו הפרטי ל"יום גאולה (פרטית)", והפיכת מקומו הפרטי – ל"ארץ ישראל", ע"י שעושה את העבודה שלו ברגע זה ובמקום זה בתכלית השלימות, במחשבה דיבור ומעשה.

וכתוצאה משלימות עבודתו הפרטית (במחשבה דיבור ומעשה) – ה"ז צריך להתבטא גם בדיבורו, ע"ד ״הגורל הי' מדבר״, שכיון שהוא חדור בפנימיות בההוראה והעבודה ד"עשה כאן ארץ ישראל״⁵, מתוך

א) בפסוק נאמר ״בחטאו מת״, ואין נאמר באיזה חטא מדובר. מנין, אפוא, מסיק רש"י, שלפי ״פשוטו של מקרא״ הרי ״מקושש עצים היה״ או ״מן המעפילים היה״?

ב) כאשר מביא רש"י שני פירושים, הרי זה משום שבכל אחד מהם יש מעלה מסוימת. יש להבין: מהו היתרון של הפירוש ״מקושש עצים היה״ על הפירוש ״מן המעפילים היה״, ומהו היתרון של הפירוש ״מן המעפילים היה״ על ״מקושש עצים היה״?

ג) כפי שהוסבר פעמים רבות, אין רש"י מציין בפירושו את שמו של בעל המאמר, אלא אם כן נוסף על ידי כך הסבר בדרך הפשט לפירוש המובא.

ד) בענינו, כאשר בספרי⁷ ובגמרא⁸ מופיע הפירוש ״מן המעפילים היה״ בשמו של רבי יהודה בן בתירא⁹, ואילו רש"י מביא פירוש זה בשמו של רבי שמעון (כנראה, לפי גירסא שהופיעה במדרש 'נעלם'¹⁰), הרי מובן, שזאת, מפני שדוקא לפי הגירסא שרבי שמעון אומר ״מן המעפילים היה״ מובן יותר פירוש זה¹¹.

(7) שלח טו, לב.

(8) שבת צו, סע"ב.

(9) וגם בפרש"י (שבת שם) כ"ה הגירסא. ובכלל א"א לגרוס שם ר"ש – כי הלשון 'עקבא' 'בין כך וכך' א"א מתלמיד (ר"ש) לרב (ר"ע) [שור"ע יו"ד סרפ"ב סכ"ב וכו'].

(10) בילקוט כאן: ״אמר ר"ש אפשר לומר כן מקושש כו' וכי אפשר כו' ארבעים שנה כו' ולא נישאת כו'״. אבל בילקוט מסיק 'באיוו שנה מת צלפחד בשנה שנאמר וישמע הכנעני' (וקשיית ר"ש 'וכי אפשר כו' היא גם על המ"ד מן המעפילים הי'). [להמפרשים שם בשנה שני' לצי"מ – י"ל דאף שהנפק"מ רק בשנה א' – עי"ז בטלה הקושיא דבת מ' אינה יולדת* (ב"ב קיט, סע"ב)].

(11) להעיר, שע"פ גירסא זו שברש"י (וכן לפי גירסת הילקוט שבהערה הקודמת), יומתק מה שאמרו (גיטין מט, ריש ע"ב) 'לעולם מתנ' ר"ע היא דאמר מדאורייתא בדמיק שיימינן ור"ש היא דדריש טעמא דקרא' – דלכאורה הי' אפשר לתרץ בפשטות 'מתנ' ר"ש היא' – כי לדעת אלו החולקים על ר"ע וסוברים שצלפחד לא הי' מקושש, ואין דורשים הג"ש ד'במדבר במדבר', בהכרח שדורשים ג"ש אחרת שר"ע אינו דורשה (ראה תוס' שבת צו, רע"א), וי"ל שהיא הג"ש ד'שדה' (גיטין שם, א). ולכן א"א לתרץ 'מתנ' ר"ש היא' – כי מכיון שר"ש אינו דורש הג"ש ד'במדבר במדבר' י"ל שדורש הג"ש ד'שדה' שדה' וס"ל בדניקן שיימינן.

ויש להבין: מה מוסיפה להבנת הפירושים ההדגשה שאת הפירוש ״מקושש עצים היה״ אמר רבי עקיבא, ואת הפירוש ״מן המעפילים היה״ אמר רבי שמעון?

ד. בנות צלפחד רצו להודיע את החטא

ההסבר לכך הוא, שבהביאו את שני הפירושים – ״מקושש עצים היה״ ו"מן המעפילים היה" – מסביר רש"י, שכוונת בנות צלפחד באומרן ״בחטאו מת״ לא היתה רק להדגיש ש"בחטאו לבדו", ש"לא החטיא את אחרים עמו", אלא כוונתן העיקרית היתה להדגיש מה היה חטאו של אביהן, שבגללו הוא מת: הן רצו לציין שהוא היה המקושש, או לפי הפירוש השני – שהוא היה מן המעפילים. אך מפני כיבוד אב הן לא יכלו לומר במפורש שאביהן חילל שבת, או שהיה מן המעפילים, אשר עליהם אמר משה ״למה זה אתם עוברים את פי ה'״¹² – ובמיוחד, שהן אמרו את דברן ״לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה״¹³, והיתה זו בושה עצומה אילו אמרו על אביהן ״מקושש עצים״ או ״מן המעפילים״, ולכן הן אמרו ״בחטאו מת״ בלבד¹⁴, וכדי שידעו לאיזה חטא כוונתן, הן הקדימו וציינו שהוא לא השתתף בחטא המתלוננים ולא בעדת קרח, ואז כבר יבררו וימצאו שהוא היה ה"מקושש עצים" או, לפי הפירוש השני, ״מן המעפילים״¹⁵.

ה. "אנו במקום בן עומדות"

כדי להבין מדוע חשוב היה להן להודיע שאביהן היה מקושש העצים או מן המעפילים, יש להבין תחילה את טענתן של בנות צלפחד ״למה יגרע שם אבינו... תנה לנו אחוזה...״¹⁶, אשר סיפורן ״אבינו מת במדבר.. כי בחטאו מת״ מהווה הקדמה לטענתן זו:

(12) שלח יד, מא.

(13) פרשתנו כו, ב.

(14) ומה שאמרו בחטאו מת – גם לולא דבריהם ידוע הי' שכוון שמת – בודאי חטא [כי: א) סתם המתים או, היו בחטא וגוירת מרגלים. ב) מרש"י תשא (ל, טז) משמע שלא היו מתים כ"א ע"י החטא]. ובמילא, אי"ז היפך דכיבוד אב.

(15) ומה שנקטר שני ענינים אלו דוקא – מתלוננים ועדת קרח – ראה להלן הערה 33.

(16) פרשתנו כו, ד.

הוספה

בשורת הגאולה

לא

לויט אַלע סימני הגאולה האַלט מען שוין ממש באַ דער גאולה, ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט מודיע, מפרסם און מכריז געווען, אַז מ'האַט שוין אַלץ פאַרענדיקט, כולל אויך „צופּוזן די קנעפּ"1, און אויך פאַרענדיקט דעם „עמדו הכן כולכם"2, דאָס הייסט אַז ס'איז שוין „הכל מוכן לסעודה"3, און מ'איז שוין גרייט צוגיין צום טיש, און עסן סעודת לויטן ושור הבר, וואָרום „הנה זה (משיח) בא"4, תיכף ומיד ממש!

* * *

ובאותיות פשוטות: שטייענדיק קרוב גלייך פאַר דער גאולה – דאַרף יעדער איד זיך איינגעוואוינען צו דער גאולה און זיך אַריינשטעלן אין אַ מצב ורגש של גאולה, דורך מאַכן זיין פרטיות'דיקן טאָג אַ „גאולה (פרטית) טאָג", און מאַכן זיין מקום פרטי – „ארץ ישראל", דורך דעם וואָס ער טוט די עבודה שלו ברגע זה ובמקום זה בתכלית השלימות, במחשבה דיבור ומעשה.

און אַלס אַ תוצאה פון די אייגענע שלימות העבודה (במחשבה דיבור ומעשה) – דאַרף זיך דאָס אויך אַרויסזאָגען אין זיין דיבור, ע"ד ווי „הגורל הי' מדבר", אַז וויבאַלד ער איז דורכגענומען בפנימיות מיט דער הוראה ועבודה פון „מאָך דאָ ארץ ישראל"5, מיט אַן אינערלעכע לעבעדיקייט – רעדט ער וועגן דעם מיט חיות אויך צו אַנדערע, און איז מפרסם די הוראה פון „מאָך דאָ ארץ ישראל" באַ בני ביתו, באַ די

הקב"ה הבטיח לתת את ארץ ישראל ליוצאי מצרים. אך לאחר החטא של "וילנו... כל בני ישראל ויאמרו... ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת...24", אמר הקדוש־ברוך־הוא – "מדה כנגד מדה": "כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם.. אם אתם תבאו אל הארץ...25".

למרות זאת לא שלל הקדוש־ברוך־הוא לחלוטין את זכותם על ארץ ישראל, אלא הוא העביר זכות זו ל"טפכם", אשר "הביאתי אותם וידעו את הארץ...26". כלומר, חלקם של באי הארץ בארץ ישראל נובע מהיותם "טפכם" – הטף של יוצאי מצרים.

כיון שכך, סביר לומר, שכשם שלפי הדעה ש"ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ" ירשו באי הארץ את ארץ ישראל מאבותיהם יוצאי מצרים, כך גם לפי הדעה ש"לבאי הארץ נתחלקה הארץ",

למרות שחלק נכבד מן הארץ אשר לקחו באי הארץ לא ניתן להם בירושה מיוצאי מצרים, ולכן אדם מיוצאי מצרים אשר היו לו, למשל, שלשה בנים בין באי הארץ, הרי הם קבלו שלשה חלקים.

אך עצם העובדה שדוקא לבאי הארץ "נתחלקה הארץ" מכריעה27 את היותם הטף והיורשים של יוצאי מצרים28. ולכן טענו בנות צלפחד, שכיון ש"אנו

בפשטות, שתביעתן היתה לקחת את "חלק אביהן" עצמו17, ולא רק את18 "חלקו של צלפחד עם אחיו בנכסי חפר"19, כפי שלקחו שאר בניו ונכדיו של חפר מנחלתו,

כי למרות ש"לבאי הארץ נתחלקה הארץ"20, והרי צלפחד לא היה מבאי הארץ, בכל זאת טענתן היתה, שכשם שאילו היה צלפחד מותיר אחרייו בן (בן עשרים) היה מגיע לו חלק בארץ, כך כאשר "אין לו בן" הרי "אנו במקום בן עומדות"21, ומגיע להן חלק זה.

אך, לכאורה, אין לטענה זו מקום: כיון ש"לבאי הארץ נתחלקה הארץ", הרי אף אילו היה לצלפחד בן בין באי הארץ, הוא לא היה מקבל את חלקו של צלפחד, אלא את חלקו שלו, משום שהבן היה מבאי הארץ. ומהו המקום לטענתן שמשום ש"אנו במקום בן עומדות" מגיע להן חלקו של צלפחד?22

1. חלקם של באי הארץ – בזכות ירושת אבותיהם

ההסבר לכך הוא:

לפני צאתם של בני ישראל ממצרים, הבטיח להם הקב"ה "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים... והבאתי אתכם אל הארץ... ונתתי אותה לכם מורשה...23", כלומר,

17) וכמפורש ברש"י (לקמן פסוק ז) 'נתן תתן – שני חלקים, חלק אביהן שהי' מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר'. וממ"ש רש"י (שם לפניו) 'פה תבעו' – מוכח שזו היתה תביעתן – וכפשטות הלשון: למה יגרע עם אבינו – חלק אביהן; תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו – חלקו עם אחיו בנכסי חפר. 18) כתיבון הש"ס (ב"ב קיח, א) אליבא דמי' לבאי הארץ נתחלקה הארץ.

19) ברש"י ב"ב שם (ד"ה אלא): למה יגרע עם אבינו.. שהי' לו לזכות עם אחיו בנכסי חפר וקננו. אבל – גוסף לזה שפשטות הלשון 'למה יגרע עם אבינו' מורה שתבעו חלק אביהן גופא* – להפירוש 'לחורה וליטול בנכסי חפר', מכיון שתביעתן היתה (לא על חלק אביהן גופא, כ"א) שיתן להם מהחלק שנטלו אחיו (או בני אחיו) של צלפחד, לא הוצרכו להקדים 'והוא לא הי' גוי', שהרי גם בני המתלוננים נטלו בזכות אבי אביהן (כקשיית התוס' שם ע"ב ד"ה ולמאן דאמר).

20) ראה רש"י לעיל כו, נה.

21) רש"י כו, ד.

22) וכקשיית הש"ס (ב"ב קיח, א) אמאי צווחן הא לית' דלשקול.

23) וארא ו, רח.

(* ולהעיר, שאפילו בש"ס כן היא הסברא ראשונה. שלכן מקשה בב"ב שם "אמאי צווחון" – אף שמפורש בבב"ר ינותן (שם קיז, א) 'זכאן מתיס יורשין חיין'.

- 1) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.
- 2) ראה אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' רעט. וראה, "היום יום" טו טבת.
- 3) ל' המשנה – אבות פ"ג מט"ז.
- 4) שה"ש ב, ח. ובשה"ש"ר עה"פ.
- 5) ראה אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה ואילך.

23) וארא ו, רח.

24) שלח יד, ב"ג.

25) שם, כח"ל.

26) שם לא.

27) אלא שמי"מ הוצרך למעט גרים ועבדים (רש"י סוף פסוק נה.

ובכמה דפוסים – סוף פסוק נו) – כי באלה"כ, הי' אפשר לומר שבאי הארץ נוטלים נט מצד עצמם (ולא רק מצד שירושם וזכות אביהם). ולכן צריך למעט גרים ועבדים מ'מטות אבות', שזה שבאי הארץ נוטלים חלק הוא רק לפי שירושם וחזכות של יוצאי מצרים.

28) ועפ"י יובן גם פרש"י (שלח יד, לח) שיהושע וכלב נטלו חלקם של מרגלים – אף שמפרש שלבאי הארץ* נתחלקה הארץ (וראה תר"ה ולמאן – ב"ב קיח, ב) – שכונתו בזה, שהם ירשו את זכות המרגלים.

אבל בכל אופן, אף שהעונש שלמרגלים לא הי' חלק בארץ הוא מדה כנגד מדה, 'בדבר אשר ודו עליהם' (יתרו יח, יא), זה שיהושע וכלב נטלו חלקם עכצ"ל שהייתה בזה הוראת שעה, שהרי עי"ז עברה נחלתם אל מטה אחר – היפך ממש"ג ולא תסב נחלה גו' (מסעי לו, ז).

ו"ל שברך ממילא מובן מההוראה 'שקמו תחתיהם לחיים' (רש"י שלח שם).

אומר, כי גם רבי עקיבא⁴⁷ התחתן רק בגיל ארבעים⁴⁸.

יב. הכניסה לארץ על ידי משיח

מהענינים של "יינה של תורה" שבפירוש רש"י זה:

את פרשת פינחס קוראים בשבת הראשונה של ימי בין המצרים, או בשבת שלפני כן. ומכך נלמדת ההוראה:

כשם שבכניסה הראשונה לארץ ישראל, הרי בלי להתחשב בגזירה "אם אתם תבואו אל הארץ..." ניתן היה על ידי התשובה של "ויעפילו..." לא רק לתקן את חטא

(47) אף שאינו דומה לגמרי, כי רק באשה נאמר דבת מ' שנה ולא נישאת אינה יולדת, אבל לאידך גיסא רק האיש מצווה על פו"ר (יבמות סה, ב).

(48) באדר"ג פ"ו, ב שזה ה' יונוגו שני. ובתוספות שבת (קנ, ד) ד"ה ורבי'ק משמע שזה ה' יונוגו ראשון.

המתלוננים ולהסיר את הגזירה, אלא יותר מכך: הענין של "ויעפילו..." אף יכול להיות טעם כדי לקבל חלק בארץ. כלומר, הענין של "ויעפילו" גרם לקשר חזק עם ארץ ישראל יותר מכפי שהיה לפני חטא המתלוננים –

כך יהיה גם בכניסה לארץ ישראל על ידי משיח צדקנו, שהתשובה על "חטאינו" לא תסיר רק את "גלינו מארצנו" (אשר נגרם "מפני חטאינו"),

אלא היא גם תביא לידי כך שהכניסה לארץ ישראל תהיה בעוצמה גדולה הרבה יותר מאשר לפני "חטאינו" – גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון⁴⁹ – בגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

(משיחות ש"פ פינחס תשכ"ח)

(49) חגי ב, ט. ובוהר (ח"א כה, א). וראה ח"ב קג, א. ח"ג רכא, א) שהבית הזה האחרון קאי אביהמ"ק השלישי.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו

מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ה)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

במקום בן עומדות, צריכה זכות אביהן לעבור אליהן²⁹, בדיוק כשם שזכותם של כל שאר יוצאי מצרים עברה לבניהם:

בנות צלפחד סברו, שלנשים אחרות אין חלק בארץ לא מפני שאינן נכללות בעצמן בכלל של "לאלה תחלק הארץ", כ"פחותים מביין עשרים", אשר אינם נכללים במלה "לאלה"³⁰, אלא מפני שיש להן אחים, וכיון שבת במקום בן אינה יורשת, אין הן יכולות להיחשב כיורשים של יוצאי מצרים,

ואם כך, יוצא שבמקרה שלהן, אשר "אבינו מת..." ו"אין לו בן", אפילו בן שהוא פחות מבין עשרים³¹, הרי הן היורשות של אביהן, ולכן זכותו של אביהן צריכה לעבור אליהן, ועליהן ליטול חלק בארץ³².

(29) ואף שנאמר 'לאלה תחלק הארץ' שקאי לכאורה על הפקודים שנאמר לפניו (והרי נשים לא היו מן הפקודים) – מדאצטריך למעט גרים ועבדים מ'מטות אבותם', בהכרח שגם אלו שלא היו בין הפקודים נכללים ב'לאלה תחלק הארץ/ ו'לאלה' ממעט רק אלה שהם בגדר הפקודים ה'פחותים מבין עשרים'. ולהעיר גם מספרי כאן: לאלה תחלק הארץ .. הכל במשמע .. גרים נשים ועבדים.

(30) רש"י כו, גג.
(31) ועפ"י מובן מ"ש רש"י 'הא אם ה' לו בן לא היו תובעות כלום מגיד שחכמניות היו'

– דלכאורה: (א) הרי מפורש בכתוב 'כי אין לו בן' ומה מחדש רש"י 'הא אם ה' לו בן כו'?' (ב) מהו הדיוק ב'לא' היו תובעות כלום? (ג) מהו 'מגיד שחכמניות היו', והרי פשוט לכאורה שבאם ה' לו בן הנוטל חלק בארץ אין חקום לטענת 'למה יגרע שם אבינו' –

כי לכאורה ה' מקום לומר, שמה שבת במקום בן אינה יורשת היא לפי שהבן יורש את אביו, ובמילא, באם ה' לו לצלפחד בן פחות מבין עשרים שאינו יורש זכותו של אביו ליטול חלק בארץ, אז צריכות הן לרשת את זכות אביהן, ובוהו מחדש רש"י (והוכחתו) – מזה שהוסיפו 'כי אין לו בן' – אף שכבר אמרו לפניו 'זבנים לא היו לו' שבאם ה' לו בן – בן סתם, גם פחות מבין עשרים, 'לא היו תובעות' ולא רק את זכות אביהן בנכסי חפר, שזכות זו יורש גם בן שפחות מבין עשרים – אלא שלא היו תובעות כלום, גם לא את זכות אביהן גופא*. והוא ג"כ מה שמסיים 'מגיד שחכמניות היו', שלכן ידעו שכל הדין ד'העברתם את נחלתו לבתו' הוא דוקא ב'איש כי ימות וכן אין לו'.

(32) ואין להקשות: מדוע תבעו בנות צלפחד רק ב' חלקים (חלק אביהן וחלק עם אחיו), ולא תבעו שינתן חלק לכל אחת מהן (כמו הבנים), אשר 'השלשה נטלו שלשה' – כי מכיון שבמקום בן לא היו יורשות, תביעה ודאית יש להן רק דכל הבנות יחד הן במקום בן אחד. (ולכן פרש"י 'אנו במקום בן

(* גם יש לומר, שלשיטת רש"י הטפלים לא נטלו גם ע"י חזרה (והדין ד'חזרה נחלתן אצל אבי אביהן) הוא רק שאלה שנטלו חלק בארץ הם 'חלקו הכל בשוה'). וכונת רש"י ב'לא היו תובעות כלום' היא שלא רק שלא היו תובעות 'נתנו לנו אחוזה' אלא שלא היו תובעות אפילו שנתן לאחיהן חלקו של צלפחד בנכסי חפר.

ז. בנות צלפחד: אביהן לא חטא בענין ארץ ישראל

מנין הסיקו בנות צלפחד, שבאופן כללי אין לנשים חלק בארץ משום ש"בת במקום בן אינה יורשת", ולא משום שאינן מקבלות בעצמן חלק בארץ, כאנשים הפחותים מבין עשרים – לשם כך הן הקדימו ואמרו "והוא לא היה בתוך העדה... כי בחטאו מת": כיון ש"בחטאו מת", בהיותו "מקושש עציים", או מן המעפילים, ולא כשאר מתי מדבר, אשר חטאו באומרם "ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת", הרי לא ייתכן, שהבטחת הקב"ה לכל אחד מיוצאי מצרים 'ונתתי אותה לכם מורשה...', תימנע ממנו לחלוטין, עד כדי כך שלא יהיו לו אפילו ילדים אשר יטלו חלק בארץ,

כפי שהיה אצל מתי המדבר האחרים אשר מתו ללא ילדים, או שילדיהם היו פחותים מ"בן עשרים",

שהרי הוא לא עבר עבירה בקשר לארץ ישראל³³, ולכן אין לכך הצדקה, לכאורה, ונשאלת על כך השאלה – "למה יגרע שם אבינו",

וכיון ש"השופט כל הארץ לא יעשה משפט" (בתמיהה)³⁴, הרי זו הוכחה לכך שגם בנותיהם של יוצאי מצרים יורשות את זכות אביהן ליטול חלק בארץ, כאשר "בן אין לו".

ח. בחטאו – ולא בחטא המתלוננים

לפי כל האמור לעיל יובן מדוע היו בנות צלפחד צריכות לומר "בחטאו מת":

עומדות, ולא 'במקום ביט', ומוכרח הוא מצד שינוי ה'ל' בכתוב 'זבנים' (בן).

(33) ועפ"י מובן מה שאמרו (בפירוש) רק 'לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח' – כי דוקא ב' חטאים אלו שייכים לא": 'מתלוננים' [שהכוונה היא למתלוננים דמרגלים, כדלקמן הערה 35] – כפננים; ו'עדת קרח' שהצו על הקב"ה – כי דתן ואבירם אמרו 'אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו' (קרח טז, יד) – וענין זה פעלו על כל עדת קרח, כמו שנאמר (פרשתנו כו, ט) "אשר הצו גו".

ומה שלא אמרו שלא ה' בחטא מרגלים – יש לומר: א) שזה נכלל במכש"כ ממה שלא ה' בחטא מתלוננים. ב) המרגלים היו נקובים בשם (ר"פ שלח), ובמילא, לא היו צריכות לומר שצלפחד לא ה' מן המרגלים. משא"כ עדת קרח, שהר"ג איש רק וכן היו משבט ראובן (רש"י ר"פ קרח), הרי ה' אפשר לומר שגם צלפחד ה' ביניהם.

(34) וירא ית, כה. פרש"י שם.

מלותיהן הראשונות היו "אבינו מת במדבר", והן היו מוכרחות לציין שהוא מת "במדבר", כדי להדגיש שהוא לא מת במצרים, ולכן הוא מיוצאי מצרים, אשר להם הבטיח הקב"ה "ונתתי אותה לכם מורשה", ומכך ניתן היה להסיק, שהוא היה בין מתי המדבר אשר מתו עקב חטאם "וילוננו... ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת",

ולפיכך הן היו צריכות להוסיף, ש"בחטאו מת", ולציין, לפחות ברמז, את החטא שבגללו מת, כדי להדגיש שהוא לא היה בין המתלוננים.

אמנם, הן אמרו במפורש "והוא לא היה בתוך העדה...", וכדברי רש"י הכוונה היא ש"לא בחטא מתלוננים" ³⁵, אך כיון שלגבי חטא המתלוננים נאמר "וילוננו... כל בני ישראל", הרי אילו הן היו אומרות רק "והוא לא היה...", ללי התוספת "בחטאו מת", לא היו הדברים אמינים, ולכן הן אמרו "בחטאו מת", והדגישו שהוא מת בגלל חטאו שלו, כדי לשלול את אפשרות שייכותו לחטא המתלוננים ³⁶:

לפי הפירוש "מקושש עצים היה" הרי בודאי נשללת האפשרות של חטא המתלוננים, כי המעשה של מקושש העצים התרחש שנה לפני חטא המתלוננים ³⁷, ואף לפי הפירוש "מן המעפילים היה", הרי

(35) שזוהי כוונת רש"י ב'מתלוננים*' [ולא למתלוננים שאחר מעשה קרח, כנ"ל בהערה 2 – שהרי (א) תלונה זו אינה שייכת לאי" (ב) לפי הוצרכו להקדים 'בעדת קרח' לפני 'בתוך העדה גו']. ובפרט שגם במתלוננים אלו (משאי"כ במתלוננים שאחר מעשה קרח) נאמר (שלה יד, לה) – ('ע"ד הלשון בפרשתנו כאן) 'העדה גו' הנועדים עלי' ('על ה'...').

יש לומר, שגם לפי הסי' שבגמרא שם, הכוונה ב'מתלוננים' היא המתלוננים דמרגלים, וכפירוש המהרש"ל שם.

(36) שזה היה עיקר כוונתם ב'בחטאו מת' (ראה לעיל סוף סעיף ב'). אלא שדרך אגב הדגישו גם 'בחטאו לבדו (ולא החטיא את אחרים עמו)' – כי [בנוסף למה שמצד כיבוד אב הוצרכו להקטין את חטאו, בכל מה דאפשר] ירושת הארץ שייכת גם לקיום כל המצוות (ראה פ' אחרי ית, כד"כ. קדושים כ, כב"כ. פ' בתקוה. ועוד), ולכן אמרו שגם בחטא שאינו לונה על אי" לא החטיא את אחרים עמו, כי ע"ז תנגוד הטענה 'למה יגרע שם אבינו'.

(37) ראה רש"י שלה טו, לב.

(* ברמב"ן כאן הועתק מפרש"י הלשון מתאוננים בא"ף. אבל לפנ"ד נראה שזוהי טה"ד כי – נוסף על שאין כל הסברה לומר שהכוונה להתאוננים שבפ' בהעלותך (יא, א) – ברמב"ן עצמו הועתק תומ"י מתלוננים בלמ"ד. וכה' הלשון בב"ב שם. ובספרי ('מלינים').

(**) ואף שששון זה נאמר (קרח טו, יא) גם בעדת קרח – מדקאמר 'בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח'. מוכרח ש'בתוך העדה הנועדים על ה' הוא ענין אחר מ'עדת קרח'.

כיון שהמעפילים חזרו בתשובה על חטאם באירצונם להיכנס לארץ ישראל, עד שאף כאשר משה רבינו הורה להם "אל תעלו... כי העמלקי...", בכל זאת "ויעפילו לעלות אל ראש ההר" ³⁸ – הרי לא ייתכן, שתילקח ממנו זכותו בארץ ישראל.

ולפי זה מובנת בפשטות ההוספה של רש"י, ש"מקושש עצים היה" או "מן המעפילים היה", כי אלו האפשרויות היחידות בהבנת "חטאו" השוללות את אפשרות השתתפותו בחטא המתלוננים.

ט. שתי האפשרויות – פירושים על הפסוק:

אך עדיין דרוש הסבר: כיון שבמלים אשר בפסוקנו – "בחטאו מת" – אין נרמז מהו חטאו של צלפחד, ודברי רש"י "מקושש עצים... מן המעפילים היה" אינם מבוססים על הלשון "בחטאו מת", אלא על כך שרק חטאים אלו שוללים את אפשרות השתתפותו בחטא המתלוננים, הרי יוצא, ששתי אפשרויות אלו אינן מהוות פירושים לפסוקנו, שהרי, מן הפסוק אין לדעת אם צלפחד היה מקושש או מן המעפילים. ואם כך, צריך היה רש"י לכתוב את שתי האפשרויות גם יחד – "מקושש עצים או מן המעפילים היה...". וכדומה – ולא כשני פירושים נפרדים?

לגבי האפשרות "מקושש עצים היה" עדיין ניתן להסביר שרש"י מביאה כפירוש על הפסוק, כי מפתו של הפסוק מובן, שטענת בנות צלפחד התמקדה במלים "בחטאו מת" עצמן. ולכן סביר לומר ש"מקושש עצים היה" – כי אז מובן כיצד הן הצביעו על חטאו בדבריהן, כיון שמשמעות המלה "בחטאו", החטא שלו, היא – חטא של יחיד, ומבין החטאים המפורסמים בדור המדבר הרי החטא שהיה חטאו של יחיד הוא חטא מקושש העצים ³⁹. בעוד אשר אם "מן המעפילים (בלשון רבים) היה", יש צורך להסביר בדוחק, שבדבריהן "בחטאו מת" הסתמכו בנות צלפחד על כך שבאמצעות דבריהן אלו יחקרו משה ואלעזר וכו' את הענין ויגיעו למסקנה שאביהן היה מן המעפילים.

(38) שלה יד, מב"מ.

(39) ואף שגם חטא המקלל (אמור כד, י"ד"א) ה' חטא יחיד, הרי המקלל ה' בן אש מצרי, וצלפחד ה' בן חפר.

אך עדיין קשה, מדוע כותב רש"י גם את האפשרות "מן המעפילים היה" כפירוש על הפסוק, והרי על אפשרות זו אין הוכחות מן הפסוק.

שאלה זו מיישב רש"י בצינו את שמותיהם של בעלי המאמרים – 'רבי עקיבא אומר: מקושש עצים היה', 'רבי שמעון אומר: מן המעפילים היה'. אמנם, מן הפסוק עצמו אין הוכחה מה היה חטאו של צלפחד, אך יש מעלה מיוחדת בכל אחת משתי האפשרויות, לפי שיטותיהם היחודיות של בעלי המאמרים – רבי עקיבא ורבי שמעון, כפי שיוסבר להלן.

י. רבי עקיבא – מזכה; רבי שמעון – דורש טעמים

חטאו של מקושש העצים היה, לפי הפשט ⁴⁰, קל יותר מחטא המעפילים, שהרי:

(א) בחטא המקושש לא השתתפו יהודים נוספים, ונשללת כאן לגמרי החומרה של "החטיא את אחרים".

(ב) חטא המקושש התרחש בשבת הראשונה לשהותם של בני ישראל במדבר ³⁷, לפני מתן תורה, ומובן בפשטות ⁴¹, שלפני מתן תורה לא היתה החומרה כה גדולה כלאחר מתן תורה.

אך למרות זאת שחטא המעפילים היה חמור יותר מחטא המקושש, הרי הטענה "למה יגרע שם אבינו", על חלקו של צלפחד בארץ ישראל, מודגשת יותר לפי הפירוש "מן המעפילים היה",

כי על ידי השתתפות צלפחד בענין המעפילים, הרי לא זו בלבד שהוא חזר בתשובה ומחק את חטא המתלוננים, אלא מעשה זה עצמו הוא סיבה חיובית לכך שמגיע לו חלק בארץ ישראל, מפני שמסר נפשו עבורה.

לכך רומז רש"י בצינו את שמותיהם של בעלי המאמרים, רבי עקיבא ורבי שמעון:

רבי עקיבא היה רגיל לזכות את ישראל ⁴², ולכן, כאשר ניתן ללמוד מהו חטאו של צלפחד בשני אופנים, הוא בוחר את החטא הקל יותר.

(40) משאי"כ בדרך ההלכה (ראה שבת צו, רע"א וברש"י שם ד"ה ויפלו).

(41) ראה שיחת ש"פ ואתחנן תשכ"ח.

(42) רש"י ד"ה שבק' (סנה' ק"ב, ב).

לעומת זאת, רבי שמעון היה "דריש טעמא דקרא" ⁴³, ולכן מתאים לו יותר להסביר ש"מן המעפילים היה", ואז יוצא שבדבריהן "בחטאו מת" הן גם ציינו טעם לכך שמגיע לו חלק בארץ, כדלעיל.

יא. רבי עקיבא – נישואין בגיל מבוגר

ענין נוסף מבחיר כאן רש"י בצינו את שמו של רבי עקיבא:

בנות צלפחד לא היו אז נשואות עדיין, כנאמר בהמשך בפרשת מסעי ⁴⁴. ואין מובן: מעשהו של מקושש העצים היה, כדלעיל בסוף סעיף י', בשבת הראשונה לשהות בני ישראל במדבר, וכיצד ייתכן שבשבת הארבעים הן עדיין לא נישאו? ⁴⁵

גם לפי הפירוש "מן המעפילים היה" אין הדבר מובן, כי מעשה המעפילים היה רק שנה אחת ⁴⁶ לאחר מעשה המקושש,

את זאת מבחיר רש"י בצינו "רבי עקיבא

(43) גיטין מ"ב, ב. ש"ג.

בתוספת שם שלא פליגי אלא היכא דאיכא נפקותא' – ולפי', בנדר"ד, מכיון שליכא נפקותא או שכו"ע מודו שדרשינן טעמא דקרא, או שגם רש"י ס"ל שלא דרשינן טעמא דקרא (ראה הדיעות בזה בשד"ח כללים מע' ט' כלל טז).

אבל ש"מ רש"י (סנה' ק"ב, א ד"ה אמר ר"ש) 'בכל דוכתי דרש רש"י טעמא דקרא' – אף (שבפשטות) אין שם נפקותא לדינא* (ראה גם תו"ט פ' חלק מ"ד) – מוכח שרש"י ס"ל שפולגות רש"י וחכמים היא גם בדליכא נפקותא.

(44) ג, ג ואל"ך.

(45) הטעם ע"ז י"ל מפני שהכמניות היו (רש"י כאן) וע"ד מרז"ל נפשי חשקה בתורה כו' (יבמות סג, ב).

(46) אבל ראה לעיל הערה 10. והאחרון עד לט שנה – י"ל שמתורץ ע"י הוכרת שם בעל המאמר ר"ש (בן יוחאי) שהייתה תורתו ואמנתו (אלא שנשא אשה ע"ד שהפסיק לעשות סוכה כו' – ירוש' שבת פ"א סוף ה"ב – דמצווה על פיר"ד, ועד"ז כאן דחכמניות היו ולכן דחו הנישואין כל כמה דאפשר עד לט שנה.

ואח"כ נישאו כי בלא"ה הרי יגרע שם אביהם כו' – ולמ"ד דלא נישאו פחות מארבעים שנה כו' – הרי מבואר הטעם שהיו מצפונם להגן להם ובטוחות היו שילדו (ב"ב ק"ט, ס"ג וברשב"ם שם).

(* בתוספת חדשים שם (הובא בשד"ח שם). שגם שם יש נפקותא לענין צדיק שאינו דר שם ונפלו לו נכסים בירושה. אבל: (א) באם זו היתה מנות רש"י – ה"י מוכיח הנפקותא. (ב) מפשטות לשון רש"י 'בכל דוכתי' משמע שכונתו היא גם היכא דליכא נפקותא.

(* כלאורה חידוש גדול בזה דאפילו לע"ש' הפסיק, וי"ל דהירוש' לשטחי' דמברכינ' לעשות סוכה וכו' (ברכות פ"ט ה"ג. הובא בתו"ה ואילו מנחות מב, ב). אבל בכל אופן, אין סבא לומר דהבבלי פליג על הירושלמי (גם) בענין דמציאות האם רשב"י הפסיק לעש' (ולאפשי' במחלוקת).